

Høringsspørsmål vedrørende salmebokforslaget

Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet (MF)

DEL I

Overordnede problemstillinger

1. Den nye salmeboken skal utgis i *to bind* (en kjernesalmebok og en tilleggsbok, se HD s 66ff bm s 66 nn).
Er dere enig i dette?

Enig

Uenig

Ikke tatt stilling

Se svar nederst i dokumentet.

- 2a. I Høringsdokumentet er det redegjort for prinsippene for fordeling av salmene i bind I og bind II (s 67 bm s 66f nn).
Er dere enig i disse prinsippene?

Enig

Uenig

Ikke tatt stilling

MF er enige i at bind I skal inneholde "kjernesalmer fra eldre og nyere tid og ha en mer langsiktig karakter". Men siden vi mener at det bare bør trykkes én salmebok (se kommentaren til spørsmål 1), bør den inneholde noen av de nye salmene fra inn- og utland, som delvis representerer en utvidelse av den tradisjonelle salmesjangeren og som i utgangspunktet er foreslått plassert i bind II.

- 2b. Hvordan synes dere fordelingen faktisk er blitt, i forhold til prinsippene?

God

Dårlig

Ikke tatt stilling

MF mener at kjernesalmeboken helst ikke bør omfatte flere enn 800 salmer (se svar på spørsmål 1)

3. Salmebokforslaget har fått følgende *undertittel*: ”Til bruk i kirke og hjem”
Dette programmet har påvirket salmebokforslagets profil, se HD s 63 bm s 63 nn.
Hva mener dere om dette programmet/denne undertittelen?

Enig
Uenig   x
Ikke tatt stilling

MF har stor forståelse for ønsket om at ny Hovedsalmebok skal tas i bruk i hjemmet og på skolen, men tror ikke det lar seg realisere etter at NoS i snart 25 år fortrinnsvis har fungert som en liturgisk salmebok. Det må eventuelt andre og mindre omfattende bokutgivelser til for å styrke salmesangen i hjem/skole. Salmebokens primære oppgave bør være å berike og fornye kirkens gudstjenesteliv. Vi ser ingen grunn til at det skal tas med salmer til bruk i hjemmet og andre sammenhenger, som ikke også kan brukes i gudstjenestesammenheng.

4. Hva mener dere om samlet *antall salmer* i forslaget (størrelsen på salmeboken)?

For høyt   x
Passe
For lavt

- 5a. Salmebokforslaget er strukturert med hovedkapitler og underavsnitt, med samme hovedgrep som i Norsk Salmebok: Et stort kirkeårskapittel etterfulgt av tematiske kapitler. Er dere enig i hovedtrekkene i denne *inndelingsmåten*?

Enig   x
Uenig
Ikke tatt stilling

MF støtter det arbeidet som er gjort med å redusere antall underavsnitt, slik at rubrikkene ikke skal bli altfor spesifikke. Enda noen flere underavsnitt kunne kuttes ut, f. eks avsnittene under punkt 14: Særskilte dager i treenighetstiden og punkt 15: Hjemmet.

- 5b. Er det noen *overskrifter* på kapitler eller avsnitt dere mener burde vært utformet annerledes/hatt en annen ordlyd?

Nei

- 5c. Finnes det avsnitt eller bruksområder som *mangler*?

Et avsnitt for pilegrimssalmer

- 5d. Hvis dere *ikke* i hovedsak er enig i inndelingsmåten, hvilken inndelingsmåte mener dere da heller burde ha vært benyttet?

Eventuelle kommentarer

6. Salmebokforslagets profil formes bl.a. av noen lett synlige *sjangre* som er nye i forhold til vår tidligere tradisjon. Hva tenker dere om å inkludere disse?

I det følgende nevnes noen slike sjangre, hver av dem eksemplifisert med én salme. Spørsmålet gjelder sjangeren som sådan, ikke det eksemplet som er valgt.

6aa. Spirituals (eks. H 53)

Enig   x
Uenig
Ikke tatt stilling

Antallet er nok til å legitimere denne sjangeren som har etablert seg som en del salmesangen i mange menigheter.

6ab. Hva mener dere om antallet av disse?

For lavt
Passe   x
For høyt

6ba. Moderne lovsang (Praise songs, eks. H 196)

Enig   x
Uenig
Ikke tatt stilling

Dette er en viktig og mye brukt sjanger i mange kristne ungdomsmiljøer. Den bør derfor også komme med i salmeboken, til tross for at levetiden for mange av disse lovsangene er forholdsvis kort. Det har bydd på visse problemer å identifisere hvilke nye salmer som tilhører denne kategorien, men antallet kan med fordel reduseres. Disse salmene kan også henføres til nettbanken.

6bb. Hva mener dere om antallet av disse?

For lavt
Passe
For høyt   x

6ca. Stedegen gudstjenestesang fra ulike deler av verden, spredt gjennom ulike økumeniske kanaler (sanger fra den "verdensvide kirke", eks. H 149)

Enig   x
Uenig
Ikke tatt stilling

Denne sjangeren har over tid blitt godt innsunget i mange menigheter.

6cb. Hva mener dere om antallet av disse?

For lavt

Passe

For høyt

6da. Sanger fra det åndelige senter på Iona (eks. H 223)

Enig

Uenig

Ikke tatt stilling

Denne sjangeren har vært til stor berikelse i mange kristne fellesskap og menigheter de siste årene.

6db. Hva mener dere om antallet av disse?

For lavt

Passe

For høyt

6ea. Eksempler fra vår allmenne diktning (eks. H 246)

Enig

Uenig

Ikke tatt stilling

Utvalget er lite og framstår noe tilfeldig. Av plasshensyn foreslås disse og andre poetiske tekster plassert i nettbanken. Noen av tekstene kan eventuelt tas med i bønnebogen, som er tenkt inkorporert i salmeboken.

6eb. Hva mener dere om antallet av disse?

For lavt

Passe

For høyt

7a. Salmeboken skal gi mulighet til salmesang på begge målformer gjennom hele kirkeåret og ved alle anledninger.

Hvordan synes dere dette er ivare tatt ved *fordelingen bokmål/nynorsk*?

Godt

Dårlig

Ikke tatt stilling

Eventuelle kommentarer

7b. Finnes det kapitler/avsnitt hvor fordelingen ikke er tilfredsstillende?

Eventuelle kommentarer

7c. I så fall, finnes det salmer som kan bidra til å rette opp dette?

Kilde	Nr	Tittel
-------	----	--------

8a. Den sjangerbredden som er anlagt, medfører at forslaget inneholder salmer med *fremmedspråklig tekst*. Hva mener dere prinsipielt om det å inkludere fremmedspråklige tekster?

Enig   x
Uenig
Ikke tatt stilling

8b. Hva mener dere om antallet fremmedspråklige salmer?

For høyt
Passe   x
For lavt

DEL II

De enkelte salmene

9. Er det salmer dere *savner* i forslaget?

Nevn inntil 10 salmer med en kort begrunnelse. Hvis det gjelder salmer fra de nåværende bøkene, angis kilde med N (Norsk Salmebok) eller S (Salmer 1997). Hvis det gjelder salmer fra andre kilder, monteres disse på egne nummererte salmeark, og det henvises til disse i ruten nedenfor.

Slike salmeark skal inneholde tekst og notebilde, forfatter- (ev. oversetter-) og komponistangivelse, samt en kort begrunnelse for forslaget. Hvis det kopieres fra en eksisterende sangsamling, skal denne angis som kilde. Se eksempelark på kirken.no

Arkene nummereres og merkes tydelig med høringsinstansens navn.

	Kilde	Nr	Tittel	Begrunnelse
1	N	51	Å du heilage, nådebærende	Lett sangbar og godt innsunget
2	N	345	Ditt kors o Krist ble verdens sol	Enkel og god evangelisk salme
3	N	420	Herre Jesus, lat meg læra	Verdifull Blix-salme
4	N	588	Hvor to og tre forsamlet er	God å synge i små forsamlinger
5	N	626	Uverdige er jeg, Herre,	Vi kan ikke fjerne alle skriftemålssalmene
6	S	43	Lovsyng vår Gud!	God, folkelig vekselang fra Peru
7	S	56	Vår salme høgt skal love	Flott Sibelius-melodi til god tekst
8	S	108	Vi til ditt alterbord ber fram	God evangelisk offertoriesalme
9	S	130	Gå i fred til nattens hvile	Original kveldsbønn på dynamisk israelsk melodi
10	S	147	Hvor mektig er den sabbat	Melodien løfter teksten fram på en fabelaktig måte.

Eventuelle andre salmer

Vi savner flere fra Eyvind Skeies "316 salmer og sanger", for eksempel de to vigselssalmene: "Din hånd i min" (182) og "Taler jeg med englers tunger" (316). "Uten ord, men fylt av drømmer" (39) er en spennende ny julesalmevariant, som ser det hele fra Josefs ståsted, "Vi skulle salve den døde" (118) vektlegger det fysiske ved Jesu oppstandelse som en motvekt mot gnostisk nyåndelighet. "Vær stille og vent på Herren" (275) er en var, sjelesørgerisk tekst med en av Harald Gulliksens fineste melodier. "Velsignet er den mark der Jesus gikk" (73) er en perle med god melodi av Per AA. Tveit.

10. Er det salmer i forslaget dere mener *bør utelates*?

Nevn inntil 10 salmer gjerne med en antydning av begrunnelse, f.eks. "Unødvendig" eller "Ikke god nok". Kilde angis med N (Norsk Salmebok), S (Salmer 1997) eller H (Høringsboken).

	Kilde	Nr	Tittel	Begrunnelse
1	N	206/207	Kom Hellige Ånd, Herre Gud	Lite sangbar melodi
2	N	242	På høye tid å søke Gud	Lite sangbar melodi
3	N	280	Syng sangen ny for Gud	Vanskelig å finne felles rytme
4	N	381	Med bønn jeg støv og muld	Verden er ikke bare en jammerdal
5	N	434	Eg veit ein hage full av fred	For sentimental og selvmedlidende
6	H	12	Var det englevinger, mormor	Allmenreligiøs julestemning
7	H	29	Vi roper i denne natten	God tekst, men ikke sangbar
8	H	37	Lov Herrens namn	God tekst, men ikke sangbar
9	H	141	Kringsatt av fiender	Hører ikke hjemme i salmebok
10	H	331	Ingen kan velte alle slags drømmer	Vanskelig tilgjengelig tekst

Eventuelle andre salmer

11. Er det salmer i forslaget dere mener *bør gis en annen bindplassering*?

Nevn inntil 10 salmer og angi det bindet de bør stå i (I/II), gjerne med en kort begrunnelse. Kilde angis med N (Norsk Salmebok), S (Salmer 1997) eller H (Høringsboken).

	Kilde	Nr	Tittel	Ny bindpl.	Begrunnelse
1	Bind II	2	Solbarn, jordbarn	Bind I	Bind II bør ikke trykkes
2	"	11	I Kong Davids by	"	
3	"	70	Som vinden stryker	"	
4	"	186	Snehvit er natten	"	
5	"	196	My Jesus	"	
6	"	240	Gud er din hvile	"	
7	"	268	Fordi han kom	"	Helst i innsunget tekstvariant
8	"	276	Ha ingen uro	"	
9	"	297	I et skur ved Betlehem	"	
10	"	311	Nå dekkes bordet	"	

Eventuelle andre salmer

12. Er det salmer i forslaget dere mener bør gis en *annen avsnittsplassering*?

Nevn inntil 10 salmer og angi ny plassering med det nye avsnittets nummer (se register side IX-XI eller 554ff), gjerne med en kort begrunnelse. Kilde angis med N (Norsk Salmebok), S (Salmer 1997) eller H (Høringsboken).

	Kilde	Nr	Tittel	Ny avsnittspl.	Begrunnelse
1					

Eventuelle andre salmer

13a. Hva mener dere om tallet på *dublettsalmer* (salmer med både bokmåls- og nynorsktekst)?

For høyt

Passe   x

For lavt

13b. Hvis antallet dubletter anses som *for høyt*, hvilke kan da utgå?

	Kilde	Nr	Tittel
1			

Eventuelle andre salmer

13c. Hvis antallet dubletter anses som *for lavt*, hvilke salmer bør få dublett?

	Kilde	Nr	Tittel
1			

Eventuelle andre salmer

14a. Er det noen av de fremmedspråklige salmene som heller burde *oversettes*?

	Kilde	Nr	Tittel
1			

Eventuelle andre salmer

14b. Er det noen av de oversatte salmene som heller burde stå med *originaltekst*?

	Kilde	Nr	Tittel
1			

Eventuelle andre salmer: En del av de oversatte svenske og danske tekstene kunne med fordel beholdt sin originale tekst.

15a. Det har vært fremholdt at når vi har et så stort antall salmer, bør vi identifisere en ”salmekanon”: Et mindre antall salmer som alle bør kunne. Ikke minst i kirkens undervisning vil det være verdifullt å kunne samle seg om noen kjernesalmer. Er dere enig i at det bør utarbeides en slik liste?

Enig   x
Uenig
Ikke tatt stilling

15b. Hvis en er enig i at det er behov for en slik liste, hvilke salmer bør den i så fall inneholde?
Angi inntil 20 salmer som det er viktigst å få med en slik liste. Bruk bokstavene N, S eller H og nummer. Eventuelle salmer utenom disse samlingene angis med tittel.

Salmer til en salmekanon: Folkefrelsar, til oss kom (N 1) Et barn er født i Betlehem (N 29) Deilig er jorden (N 56) Deg være ære (N 187) Å salige stund uten like (N 189) Kom Hellig Ånd med skapermakt (N 208) Hen over jord et pilgrimstog (N 247) Herre Gud, ditt dyre navn og ære (N 268/ S 40) Vår Gud han er så fast en borg (N 295) Nå la oss takke Gud (N 299) Lær meg å kjenne dine veie (N 312) Deg å få skode (N 479) Vidunderligst av alt på jord (N 535) Guds menighet er jordens største under (N 542) Fylt av glede over livets under (N 618) Jesus, livets sol og glede (N 650) Vi rekker våre hender frem (N 710) Den blomstertid nå kommer (N 763) Se solens skjønne lys og prakt (N 808) O, bli hos meg (N 814) Den dag du gav oss (N 818)
--

16a. Har dere andre merknader til noen av salmene i forslaget?
Det kan gjelde innhold, språk, forkortelser, melodier m.m.

Kilde	Nr	Tittel	Merknad
1			

16b. Har dere andre synspunkt i forbindelse med salmer og salmebok i kirken?

Eventuelle kommentare

Kommentar til spørsmål 1: Den nye salmeboken skal utgis i to bind (en kjernesalmebok og en tilleggsbok) Er dere enig i dette?

Lærerrådet ved MF har vært i tvil om det allerede er behov for å erstatte den nåværende salmeboka (NoS). Dersom det likevel vedtas at ny salmebok skal utgis, bør den bare utgis i ett bind. Vi anbefaler uansett at prosessen gis tilstrekkelig tid. En ny hovedsalmebok bør baseres på den profilen som Kirkerådet har vedtatt for bind I. Den ene salmeboken bør inneholde ”kjernesalmer fra eldre og nyere tid og ha en mer langsiktig karakter” (HD s 66).

Om bind II sier Høringsdokumentet at dette ”skal være et tillegg, som fornyes oftere og ved det bli et redskap til å fange opp og prøve ut i hovedsak nytt materiale” (HD s 66). Samtidig blir det understreket at den allerede vedtatte praksis med å kunne gjøre bruk av salmer fra andre kilder enn salmebøkene skal videreføres for å gi rom for fleksibilitet og stedegengjøring. I Høringsdokumentet sies det derfor at det i tillegg til de to nye salmebøkene tenkes ”et nettbasert materiale som skal gi kvalitetssikret hjelp med det som kan velges fritt fra alle kilder til bruk i gudstjenesten, i henhold til reglene om godkjenning av forrettende prest og kantor.” Det sies videre at ”arbeidet med dette skal inngå i et kontinuerlig salmearbeid”, men at dette har ligget utenfor det oppdrag Salmebokutvalget har hatt (HD s 71).

Sammenlignet med tidligere perioder for salmebokutgivelser, er vår tid preget av et stort og uoversiktlig tilfang av sanger og salmer som distribueres dels som trykksaker, dels på internett. I en slik situasjon vil ”et nettbasert materiale som skal gi kvalitetssikret hjelp med det som kan velges fritt fra alle kilder” etter vår mening være et viktigere og mer effektivt redskap for å ”fange opp og prøve ut i hovedsak nytt materiale”, enn utgivelse av et tilleggsbind.

Her er faktorenes rekkefølge av stor prinsipiell betydning: Et kontinuerlig salmearbeid, basert på et kvalitetssikret nettbasert materiale, bør etableres forut for, og ikke etter en salmebokutgivelse. Et kontinuerlig salmearbeid har vært Kirkemøtets intensjon i lang tid. Forarbeidene til den nåværende salmebok startet allerede i 1954, da det ble nedsatt en salmeboknemnd, med biskop Smemo som leder. Dette salmebokarbeidet pågikk mer eller mindre kontinuerlig i 30 år, og i løpet av denne prosessen ble nye salmer presentert for menighetene både gjennom *Salmer for ungdom* (1965/1968) og *Salmer 1973*.

Etter hvert oppsto tanken om at salmebokarbeidet burde fortsette, også etter at den nye salmeboken ble utgitt, og i 1990 – 5 år etter utgivelsen av NoS – tok derfor Kirkens gudstjenesteråd (KGR) initiativ til å ta opp igjen arbeidet med salmespørsmål. Det var dette initiativet som førte til at Kirkemøtet gjorde vedtak om å sette *kontinuerlig salmearbeid* på virksomhetsplanen for de kirkelige råd. Som det første konkrete tiltak tok KGR opp tanken om et salmeboktillegg. Arbeidet ble satt i gang i januar 1993, og på Kirkedagene i Trondheim 1997, ble salmeboktillegget *Salmer 1997* introdusert.

På denne bakgrunn er det vanskelig å forstå hvorfor Kirkerådet vedtatt at det skal trykkes to nye salmebøker, uten at det kontinuerlige salmearbeidet først er blitt ført videre ved etablering av et nettbasert materiale. Et slikt materiale bør etter MFs oppfatning bestå av tre elementer:

1. Systematisk innhenting av informasjon om salmebruken i norske menigheter for å kunne vite hvilke salmer som faktisk velges og hvilke som faller ut av bruk, både når det gjelder gamle og nye salmer.
2. Kontinuerlig presentasjon av nytt salmemateriale for å ivareta og opprettholde den store strømmen av nye salmer.
3. Oppbevaring av tradisjonelle salmer som ikke kommer med i nye salmebokutgivelser, fordi de ikke lenger er i bruk i menighetene.

Uten støtte i et slikt nettbasert materiale har Salmebokutvalget (SU) likevel gjennomført et stort og imponerende arbeid i løpet av svært kort tid. Mens forberedelsesprosessen mot NoS tok uforholdsmessig lang tid (30 år), har det gått med ekspresstid denne gangen (3 år). MF mener at den redaksjonelle og faglige prosessen trenger mer tid. Vi har ingen store innvendinger mot utvalg av salmer fra NoS og Salmer 97 (se allikevel vår forslag på spørsmål 9 – 11) men vår hovedinnvending er at svært mange av de nye salmene ikke har blitt presentert for menighetene før de blir tatt inn i salmeboken. MF vil støtte Eyvind Skeie når han sier følgende:

- Det viktigste kriterium for salmen er at den kristne menighet ”antar salmen” som et uttrykk for den tro som lever i menigheten og som menigheten lever i og ved. Denne ”antagelsen” forvandler det private, sangbare diktet til en salme, og er med på å understreke salmens kollektive, eller folkelige preg. – I en salmebok bør det bare unntaksvis innføres salmer som ikke er innsunget. En salmebokkomité som presser på menigheten en salme som ikke er ”antatt”, har endret definisjonen av salmer til ”det som står i salmeboken er salmer”. -

Hovedforutsetningen for at den nye salmeboken også skal inneholde ”kjernesalmer fra vår egen tid”, må derfor være at menighetene gis anledning til å prøve det nye salmestoffet og synge det over en viss periode, før salmeboken går i trykken. Vi foreslår derfor at alle de nye salmene som er foreslått, både i bind I og bind II, i første omgang legges ut på nettbank, til utprøving i menighetene. Resultatet av denne utprøvingen bør så legges til grunn for det videre redaksjonelle og faglige arbeidet.

Med et bredt og allsidig salmetilbud på nettet, vil den trykte salmeboken med fordel kunne konsentreres noe i forhold til det omfanget som nå er foreslått. Etter vår oppfatning er 800 salmer et passende antall. Av disse bør om lag 600 hentes fra NoS og Salmer 97 og om lag 200 være nye i forhold til disse to bøkene.

MF vil foreslå at Kirkerådet/Kirkemøtet ikke vedtar tidspunkt for utgivelse av ny hovedsalmebok i denne omgang, men fortsetter arbeidet med en faglig og redaksjonell bearbeidelse og utvikling av det foreliggende materialet.

Oslo, 14.09.09

For Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
Rektor